

Никоненко Н. В. Актуальные проблемы подготовки учителей для обучения учащихся с особыми образовательными потребностями в Соединенных Штатах Америки.

Подготовка учителей специального образования, число которых не покрывает национальной потребности США, предусматривает формирование в ограниченный временной промежуток профессиональные знания, умения и навыки обучать учеников с одним или несколькими психофизическими нарушениями, а также учеников с типичным развитием. Программы такой подготовки должны предусматривать длительную педагогическую практику под руководством опытных наставников и готовить будущих специальных педагогов к вызовам профессии в условиях экономически нестабильной ситуации, вызванной негативным воздействием глобальной пандемии и связанных с ней карантинных ограничений, активным привлечением родителей к организации образовательного процесса, ростом количества учеников со сложными и множественными психофизическими нарушениями, отсутствием надлежащего материально-технического обеспечения, необходимостью координировать усилия всех специалистов учреждения для помощи ученикам специального образования и т. п.

Ключевые слова: подготовка учителей специального образования в США, специальное образование в США, педагогическая практика, партнерство, коллегиальность, профессиональные умения специального учителя, компетентности, образовательная компаративистика.

Nykonenko N. Current Issues of Preparation Teachers to Educate Students with Special Educational Needs in the USA.

US special education teachers improve the quality of life of their students, which means the provision of educational services in various forms of education (in mainstreaming classes, in special classes, separate special schools and in other settings). They lead the individualized educational programs team's discussions, collaborate with general education teachers, consult other teachers and parents, develop instructions for general education teachers, teach math, reading, and writing, model situations for social skills formation in special education students, as well as organize everyday activities for them: create a physically and emotionally safe educational environment, arrange their living space, timetable and additional services, collaborate with all stakeholders of educational process.

At the same time, there are many problems associated with the training of specialists needed in the field of education, the number of which does not cover national needs. Institutions of Higher Education face a difficult task: to prepare future special educators for the challenging profession in an economically unstable situation caused by the negative impact of the global pandemic and related quarantine restrictions on the unbalanced economic system; active involvement of parents in the educational process; the growing number of students with complex and multiple disabilities in general education classrooms; the need to coordinate the efforts of all professionals providing educational and additional services for special education students. The complex curriculum for special teachers' preparation is difficult to manage, because in the limited time the applicants should undergo an abandon program combining professional knowledge and skills to teach both students with one or more disabilities and students with typical development, corresponding real working conditions and providing a continuous clinical practice under the guidance of experienced mentors.

Keywords: special education teachers' preparation in the USA, special education in the USA, clinical practice, collaborating skills, professional skills of special education teacher, competencies, educational comparative studies.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.40.12
УДК 378.147:376.011.3-051:364-322

М.С.Омельченко
neckaa87@gmail.com
<https://orsid.org/0000-0001-8292-1791>
Т. Г.Кузнецова
kuznetsovatt@ukr.net
<https://orsid.org/0000-0001-5161-8327>

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ У ВОЛОНТЕРСЬКІЙ РОБОТІ З ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ

У статті представлено результати досвіду у формуванні інклюзивної компетентності студентів-волонтерів в ході психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними особливостями. Проаналізовано сучасні

наукові доробки з проблематики долучення до волонтерської роботи у сфері інклюзивної освіти корекційних педагогів. Розглянуто поняття і складові інклюзивної компетентності, особливості її формування у студентів педагогічних спеціальностей. Висвітлено результати дослідження розвитку інклюзивної компетентності у майбутніх корекційних педагогів, долучених до волонтерської роботи: показники, зміст роботи з розвитку і вдосконалення на різних етапах волонтерської підготовки, труднощі, з якими довелося зіткнутися.

Ключові слова: волонтерська діяльність, волонтерська підготовка, діти з психофізичними особливостями, інклюзивна компетентність, корекційний педагог, психолого-педагогічний супровід.

Постановка проблеми: Впровадження інклюзивного навчання та інноваційних педагогічних технологій у практику загальноосвітніх закладів України відкриває широкі обрії для освіти та соціалізації дітей з психофізичними особливостями. Водночас у педагогів і батьків виникає безліч питань та запитів на допомогу в успішному залученні дітей до загальноосвітнього простору. Значною подією щодо задоволення цих потреб можна вважати виникнення волонтерських рухів серед студентів, що здобувають освіту зі спеціальності «Спеціальна освіта» і корекційних педагогів, які добровільно та безкоштовно практикують консультативну і корекційно-навчальну діяльність щодо психолого-педагогічного супроводу дітей. Даний напрям волонтерства висуває надзвичайно високі вимоги до компетентнісних і особистісних характеристик фахівців, від яких у багатьох залежить якість навчання й життєвий успіх дітей з психофізичними особливостями, а також психологічний комфорт у їхніх сім'ях.

Аналіз досліджень і публікацій. Волонтерські рухи відіграють величезну роль у реформуванні освітньої галузі та розв'язанні сучасних соціальних проблем. Під волонтерським рухом розуміємо добровільну діяльність, що здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства в цілому (О. Гук, 2017). Проблема потенціалу використання волонтерської діяльності у психолого-педагогічному супроводі дітей з психофізичними особливостями вже багато років знаходить змістовне відображення у наукових пошуках вітчизняних дослідників З. Бондаренко (2008), В. Бондаря (2011), В. Гладуша (2014), О. Гука (2017), Т. Лях (2010), Юрченка О. (2012) та інших. Найбільш злободенними залишаються питання, пов'язані, перш за все, з численністю волонтерів (Л. Кожухаренко, 2018; Т. Лях, 2010; О. Панькова (2016)). Невеликий склад волонтерських організацій дослідники пов'язують з такими факторами як: відсутність кваліфікованої координації, відсутність інформування різних верств населення щодо можливостей залучення до волонтерської діяльності й бракування досвіду волонтерства. За переконаннями дослідників Л. Кожухаренко (2018), Т. Тарасенко (2016), суттєвих змін потребує система освіти самих волонтерів: актуалізація питання менеджменту волонтерських програм, вдосконалення алгоритмів залучення волонтерів до різних напрямів діяльності, ініціювання проєктів і програм, зокрема педагогічної спрямованості.

Що стосується безпосередньо надання фахового психолого-педагогічного супроводу сім'ям, в яких є діти з психофізичними порушеннями, то в Україні вже є досвід даної активності на базі педагогічних ЗВО, що знайшло відображення у наукових працях В. Бондаря (2011), В. Гладуша (2014), Т. Лях (2010). Значний акцент у цих працях зроблено на питаннях виховання громадської ініціативи й мотивування студентів та фахівців-практиків, розробленні й підтримки волонтерських проєктів і програм у сфері надання корекційно-педагогічних послуг, грамотному менеджменті. Водночас, поза фокусом наукових пошуків залишилися питання формування особистісних та компетентнісних характеристик волонтерів, зокрема інклюзивної компетентності, яка відіграє одну з ключових засад при роботі з дітьми з психофізичними особливостями (В. Бондар, 2010; Л. Кальченко, 2016; М. Омельченко, 2019).

Мета статті. Дану статтю присвячено висвітленню практичного досвіду формування інклюзивної компетентності у студентів-волонтерів «Волонтерського ресурсного центру інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями», що функціонує на базі факультету спеціальної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Сучасна освітня парадигма, спрямована на виховання особистості, яка здатна раціонально підходити до вирішення актуальних проблем людства, відводить першочергову роль вищій освіті. Відтак постає завдання актуалізації якісної професійної підготовки педагога, формування в нього інклюзивної компетентності – спроможності працювати з дитиною, яка має особливі освітні потреби, в загальноосвітньому просторі. У даному контексті питання формування інклюзивної компетентності

набуває значущості для всіх педагогічних спеціалізацій (Т. Бондар, 2014), а особливо для професійного навчання майбутніх корекційних педагогів. На підставі аналізу досліджень А. Аніщук (2013), І. Демченко (2017), О. Кучерук (2013), С. Максимюк (2005), Т. Соловей (2013) та ін., можна виокремити такі складові інклюзивної компетентності: мотиваційну, когнітивну, рефлексійну, операційну.

Мотиваційна складова являє собою глибоку особистісну зацікавленість, спрямованість на здійснення психолого-педагогічної діяльності в умовах залучення дітей з психофізичними особливостями до загальноосвітнього простору. Вона проявляється також у здатності мотивувати себе на виконання професійних дій в умовах інклюзивної освіти.

Когнітивна складова інклюзивної компетентності визначається як здатність сприймати, опрацьовувати у свідомості, запам'ятовувати й відтворювати інформацію, значущу для розв'язання теоретичних і прикладних завдань інклюзивного навчання.

Рефлексійна складова проявляється у здатності педагога до рефлексії та саморефлексії професійної діяльності в умовах професійної підготовки та здійснення інклюзивної освіти.

Операційна складова інклюзивної компетентності являє собою здатність розв'язувати конкретні професійні завдання в освітньому процесі, спрямовані на успішне здійснення інклюзивного навчання, правильну поведінку у різноманітних педагогічних ситуаціях, здійснення пошуково-дослідницької діяльності.

Загальновідомо, що найбільш ефективними щодо формування професійних компетентностей фахівця, однією з яких є інклюзивна, є форми роботи, в яких засвоєння теоретичних знань успішно поєднується із практичною діяльністю, в умовах якої їх можна реалізувати. Розглянемо приклад формування інклюзивної компетентності у студентів факультету спеціальної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» під час волонтерської діяльності.

У жовтні 2020 року на факультеті спеціальної освіти було започатковано Волонтерський ресурсний центр інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями як організаційну структуру, що має за мету здійснення волонтерської діяльності викладачами та студентами факультету: сімейного консультування щодо питань психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями, надання психологічної підтримки батькам та дітям, проведення корекційних занять та майстер-класів.. Оскільки ключовим напрямом діяльності волонтерського ресурсного центру було здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними особливостями й успішне їх залучення до загальноосвітнього простору, то одним з ключових завдань підготовки волонтерів стало саме формування в них інклюзивної компетентності.

Підготовка студентів до волонтерської роботи у Волонтерському ресурсному центрі інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями проводилася у три послідовні етапи: базова підготовка, яка включала в себе проведення тренінгів протягом трьох днів; стажування – виконання волонтерських обов'язків під супервізією викладачів; самостійна волонтерська робота.

Перед початком базової підготовки було проведено анкетування майбутніх волонтерів, яке передбачало виявлення рівня інклюзивної компетентності у студентів: високий, середній, низький.

Високий рівень інклюзивної компетентності визначався у студентів, високомотивованих до волонтерської роботи. Вони були добре обізнані у теоретичних та методичних аспектах психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними особливостями, мали чітко виражену позицію щодо необхідності залучення їх до загальноосвітнього простору й здатність на високому рівні проводити якісну та кількісну рефлексію власної діяльності. У волонтерів із високим рівнем інклюзивної компетентності, як правило, вже був досвід практичної діяльності.

Студенти з середнім рівнем інклюзивної компетентності також були мотивовані до волонтерської роботи, мали базові для здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними особливостями знання. Водночас, у виявленій позиції щодо інклюзивного навчання таких дітей вони не могли чітко обґрунтувати свою позицію, акцентувати увагу на найбільш суттєвих аспектах залучення їх до загальноосвітнього простору. Практичного досвіду у таких студентів до початку волонтерування не було.

Студенти, які мали низький рівень інклюзивної компетентності, не показали достатнього рівня теоретико-методичних знань щодо надання психолого-педагогічного супроводу дітям з психофізичними

особливостями. Вони не володіли базовими поняттями про основні категорії інклюзивної освіти, висловлювали хибні уявлення про процес залучення дітей до загальноосвітнього простору. Мотиви до волонтерівання при цьому ґрунтувалися на бажанні отримати високу оцінку, мати потурання на сесії.

Анкетуванням було охоплено 32 студента. Із них: 7 мали високий рівень інклюзивної компетентності (ІК); 15 – середній рівень ІК; 15 – низький рівень ІК.

Таким чином, до подальшої волонтерської підготовки було відібрано 22 волонтера. При цьому, решта студентів мала змогу пройти повторний відбір через півроку, протягом яких формування їхньої інклюзивної компетентності планомірно проводилося у змісті аудиторної та факультативної роботи.

Не зважаючи на достатні й високі показники інклюзивної компетентності відібраних студентів-волонтерів, робота над її розвитком і вдосконаленням розпочалася з базової підготовки. Тренінгова робота проводилася у три етапи, кожен з яких мав відповідну тематику: «Що варто знати про волонтерство»; «Як стати волонтером. З чого починати?»; «Шляхи дистанційної допомоги сім'ям дітей з психофізичними особливостями». На кожному етапі робота з розвитку інклюзивної компетентності волонтерів відігравала ключову роль.

«Що варто знати про волонтерство». Даний тренінг було націлено на формування у студентів базових понять, які відносяться до теоретико-методологічної основи волонтерської діяльності. На цьому тлі було доцільним зробити акцент на розвитку мотиваційної складової інклюзивної компетентності. Так волонтери дізналися не лише про історію виникнення різних форм добродійності в Україні та світі, але й про те, як відбувалося становлення милосердного ставлення до осіб з психофізичними порушеннями. В ході тренінгу студенти моделювали різні життєві ситуації, примірювали на себе ролі осіб з інвалідністю, переглядали відеоматеріали про інклюзивну добродійність.

«Як стати волонтером. З чого починати?». Ключовим завданням даного тренінгу було розвиток когнітивної та операційної складових інклюзивної компетентності волонтерів. Студенти познайомилися з алгоритмом здійснення волонтерської діяльності, дізналися про те, яким чином відбувається взаємодія з координатором та іншими волонтерами у психолого-педагогічному супроводі, усвідомили власні можливості допомоги у залученні дітей з психофізичними порушеннями до загальноосвітнього простору.

«Шляхи дистанційної допомоги сім'ям дітей з психофізичними особливостями». Необхідність проведення даного тренінгу була продиктована обмеженістю волонтерів Волонтерського ресурсного центру інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями у формах надання волонтерської допомоги, що обумовлювалося карантинними умовами у місті. В ході тренінгу особлива увага приділялася розвитку операційної складової інклюзивної компетентності студентів: було розглянуто й практично опрацьовано всі можливі варіанти взаємодії волонтера з дітьми та їхніми батьками (форми, методи і прийоми психолого-педагогічного супроводу на різних інтернет-платформах, особливості спілкування з клієнтами волонтерського центру), етичні засади волонтерської роботи в дистанційних умовах.

Слід відзначити, що не всі студенти перейшли до наступного етапу волонтерства – стажування. Двоє з них під час базової підготовки за різними причинами відмовилися від подальшої участі у діяльності Волонтерського ресурсного центру інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями. Решта волонтерів протягом місяця успішно виконували свої професійні функції під супервізією викладачів: брали участь у консультуванні й наданні психологічної допомоги батькам дітей з психофізичними особливостями, вчилися розробляти програми здійснення волонтерського психолого-педагогічного супроводу клієнтів, проводили корекційні-заняття (онлайн), майстер-класи для дітей, працювали зі стейкхолдерами центру. Таким чином, набуті в ході професійного навчання і тренінгової роботи інклюзивні знання, вміння та навички було успішно впроваджено у практичну діяльність.

Практична діяльність волонтерів не перервалася із закінченням етапу стажування, а, навпаки, набула самостійного характеру. У деяких з волонтерів вже з'явилися власні підопічні, з якими вони могли продовжувати працювати, розвиваючи і вдосконалюючи складові інклюзивної компетентності. Однак, не обійшлося і без певного роду труднощів.

Дистанційна форма занять виявилася доступною не всім дітям з психофізичними особливостями. Онлайн-заняття мали успіх, здебільшого, за умови збереженого інтелектуального здоров'я маленьких клієнтів (як правило це були логопедичні заняття). Водночас, через те, що

університет, в якому базувався Волонтерський ресурсний центр інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями, було зачинено на карантин, доступ до необхідного обладнання мали лише викладачі-волонтери, тоді як волонтери-студенти були змушені працювати виключно в онлайн-режимі.

Після піврічної діяльності Волонтерського ресурсного центру інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями стало цікавим, які зміни відбулися у професійній, зокрема, інклюзивній компетентності студентів-волонтерів. Відтак, було проведено повторне анкетування, до якого долучилися й ті студенти, які не пройшли через низький рівень інклюзивної компетентності й ті, що відмовилися від волонтерської роботи. Було отримано наступні результати: високий рівень ІК показали 15 студентів; середній рівень ІК – 13 студентів; низький рівень ІК – 4 студента. При цьому жоден студент, не долучений до волонтерської роботи, не показав високого рівня інклюзивної компетентності. Такі результати дозволяють стверджувати про значні можливості та перспективи волонтерської роботи у розвитку інклюзивної компетентності майбутніх корекційних педагогів.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.

Наприкінці варто відзначити, що долучення студентів до волонтерської роботи у сфері надання психолого-педагогічної допомоги дітям з психофізичними особливостями, оптимальне поєднання активних методів навчання й прикладного застосування набутих компетенцій не лише чинять потужний вплив на розвиток інклюзивної компетентності майбутніх корекційних педагогів, але й суттєво підвищують інші професійні компетентності – психологічну, фахову, індивідуальну, особистісну. На нашу думку, дана наукова проблема може висвітлюватися у науково-дослідницькій роботі подальшої діяльності Волонтерського ресурсного центру інклюзії та психолого-педагогічної підтримки дітей з психофізичними особливостями, який продовжуватиме функціонувати на базі факультету спеціальної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Список використаних джерел:

- 1. Анішук, А. М.,** (2013). Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти. *Психолого-педагогічні науки*, № 5, С. 213-218.
- 2. Безпалько, О.В.,** (2006). Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: моногр. К. : Наук. світ, 363 с.
- 3. Бондар, В. І.,** (2011). Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*, № 3 (березень), С. 10-14.
- 4. Бондаренко, З.П.** (2020). Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в класичному університеті: історія та сучасність. *Молодий вчений*, № 8.1 (84.1) серпень, С. 5-10.
- 5. Бондар, Т.І.,** (2014). Формування інклюзивної компетентності в умовах інноваційної парадигми освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, № 7 (41), С. 153-162.
- 6. Гладуш, В.А.,** (2014). Інклюзивний освітній процес і волонтерство: досвід співпраці. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*, № 4. URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2205 (дата звернення: 25.05.2020).
- 7. Гук, О.** (2017). Волонтерство як складова соціально-педагогічної діяльності з молоддю. / О. Гук, Л. Сливка. *Молодь і ринок*, № 1, С. 74-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_1_18
- 8. Демченко, І.І.** (2017). Концепція підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти / І.І. Демченко, І. Пижик. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, № 4, С. 172-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_4_34
- 9. Кальченко, Л.В.** (2016). Формування інклюзивної компетентності викладачів як чинник розвитку соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами. *Соціально-педагогічна робота в закладах освіти інклюзивної орієнтації: Тези доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Хмельницький: Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна», С. 89-97.
- 10. Кожухаренко, Л.В.** (2018). Проблеми та перспективи молодіжного волонтерського руху в Україні на сучасному етапі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*, Том 29 (68) № 1, С. 14-18.
- 11. Кучерук, О.** (2013). Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я як результат його підготовки до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки*, Вип. 121(1), С. 109-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121%281%29_28
- 12. Лях, Т.Л.** (2010). Напрямки соціально-педагогічної діяльності студентських волонтерських груп. *Соціальна робота і сучасність: теорія та практика*. С. 332-333.
- 13. Максимюк, С.П.** (2005). Педагогіка : [навч. посіб.]. К. : Кондор, 667 с.
- 14. Омельченко, М.С.** (2019). Особистісне і професійне в структурі свідомості корекційного педагога. *Психологія і особистість*, № 1 (17), С. 198-211.
- 15. Панькова, О.В., Касперович, О.Ю., Іщенко, О.В.** (2016). Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського

суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. Український соціум, № 2 (57), С. 25-40. **16. Соловей, Т.В.**, (2013).

Змістовні компоненти професійної компетентності соціального працівника інклюзивного закладу освіти / Т.В. Соловей, М.Є. Чайковський. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», № 1, С. 220-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2013_1_52 **17. Тарасенко, Т.** (2016).

Волонтерська діяльність як пріоритет державної молодіжної політики в Україні. *Механізми державного управління. Державне управління та місцеве самоврядування*. Вип. 2. С. 121-129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_17 **18. Юрченко, О.В.**, (2014). Волонтерська діяльність: одна із складових професійної підготовки майбутніх педагогів. *Проблеми розвитку соціологічної теорії. Соціальні процеси в Україні*. Київ, 526-529.

References

- 1. Anishhuk, A. M.**, (2013). Pidgotovka majbutnix vy`xovateliv do roboty` z dit`my` v umovax inklyuzu`vnoyi osvity`. *Psy`xologo-pedagogichni nauky`*, № 5, S. 213-218 [in Ukrainian].
- 2. Bezpalko, O.V.**, (2006). Organizaciya social`no-pedagogichnoyi roboty` z dit`my` ta moloddyu u tery`torial`nij gromadi: teorety`ko-metody`chni osnovy`: monogr. K. : Nauk. svit, 363 s [in Ukrainian].
- 3. Bondar, V. I.**, (2011). Inklyuzu`vne navchannya yak social`no-pedagogichny`j fenomen. *Ridna shkola*, № 3 (berezen`), S. 10-14 [in Ukrainian].
- 4. Bondarenko, Z.P.** (2020). Pidgotovka majbutnix pedagogiv do profesijnoyi diyal`nosti v klasy`chnomu universy`teti: istoriya ta suchasnist`. *Molody`j vcheny`j*, № 8.1 (84.1) serpen`, S. 5-10 [in Ukrainian].
- 5. Bondar, T.I.**, (2014). Formuvannya inklyuzu`vnoyi kompetentnosti v umovax innovacijnoyi parady`gmy` osvity`. *Pedagogichni nauky`: teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi*, № 7 (41), S. 153-162 [in Ukrainian].
- 6. Gladush, V.A.**, (2014). Inklyuzu`vny`j osvitnij proces i volonterstvo: dosvid spivpraci. *Narodna osvita. Elektronne naukove faxove vy`dannya*, № 4. URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2205 (data zvernennya: 25.05.2020) [in Ukrainian].
- 7. Guk, O.** (2017). Volonterstvo yak skladova social`no-pedagogichnoyi diyal`nosti z moloddyu. / O. Guk, L. Sly`vka. *Molod` i ry`nok*, № 1, S. 74-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_1_18 [in Ukrainian].
- 8. Demchenko, I.I.** (2017). Konceptciya pidgotovky` majbutn`ogo vchy`telya do profesijnoyi diyal`nosti v umovax inklyuzu`vnoyi osvity` / I.I. Demchenko, I. Py`zhy`k. *Naukovy`j visny`k My`kolajivs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni V. O. Suxomy`ns`kogo. Pedagogichni nauky`*, № 4, S. 172-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2017_4_34 [in Ukrainian].
- 9. Kal`chenko, L.V.** (2016). Formuvannya inklyuzu`vnoyi kompetentnosti vy`kladachiv yak chy`nny`k rozvy`tku social`no-pedagogichnoyi roboty` z moloddyu z osoby`vy`my` potrebamy`. Social`no-pedagogichna robota v zakladax osvity` inklyuzu`vnoyi oriyentaciyi : *Tezy` dopovidej IX Vseukrayins`koyi naukovo-prakty`chnoyi konferenciyi. Xmel`ny`cz`ky`j` : Xmel`ny`cz`ky`j insty`tut social`ny`x texnologij Universy`tetu «Ukrayina»*, S. 89-97 [in Ukrainian].
- 10. Kozhuxarenko, L.V.** (2018). Problemy` ta perspekty`vy` molodizhnogo volonters`kogo ruxu v Ukrayini na suchasnomu etapi. *Vcheni zapy`sky` TNU imeni V.I. Vernads`kogo. Seriya: Istory`chni nauky`*, Tom 29 (68) № 1, S. 14-18 [in Ukrainian].
- 11. Kucheruk, O.** (2013). Inklyuzu`vna kompetentnist` majbutn`ogo vchy`telya osnov zdorov`ya yak rezul`tat jogo pidgotovky` do profesijnoyi diyal`nosti v umovax inklyuzu`vnogo navchannya. *Naukovi zapy`sky` [Kirovograds`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Volody`my`ra Vy`nny`chenka]*. Ser. : *Pedagogichni nauky`*, Vy`p. 121(1), S. 109-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121%281%29__28 [in Ukrainian].
- 12. Lyax, T.L.** (2010). Napryamky` social`no-pedagogichnoyi diyal`nosti students`ky`x volonters`ky`x grup. *Social`na robota i suchasnist`: teoriya ta prakty`ka*. S. 332-333 [in Ukrainian].
- 13. Maksy`myuk, S.P.** (2005). Pedagogika : [navch. posib.]. K. : Kondor, 667 s [in Ukrainian].
- 14. Omel`chenko, M.S.** (2019). Osoby`stisne i profesijne v strukturi svidomosti korekciynogo pedagoga. *Psy`xologiya i osoby`stisf`*, № 1 (17), S. 198-211 [in Ukrainian].
- 15. Pan`kova, O.V., Kasperovy`ch, O.Yu., Ishhenko, O.V.** (2016). Rozvy`tok volonters`koyi diyal`nosti v Ukrayini yak proyav akty`vizaciyi social`ny`x resursiv gromadyans`kogo suspil`stva: specy`fika, problemy` ta perspekty`vy`. *Ukrayins`ky`j socium*, № 2 (57), S. 25-40 [in Ukrainian].
- 16. Solovej, T.V.**, (2013). Zmistovni komponenty` profesijnoyi kompetentnosti social`nogo pracivny`ka inklyuzu`vnogo zakladu osvity` / T.V. Solovej, M.Ye. Chajkovs`ky`j. Zbirny`k naukovy`x prac` Xmel`ny`cz`kogo insty`tutu social`ny`x texnologij Universy`tetu «Ukrayina», № 1, S. 220-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2013_1_52 [in Ukrainian].
- 17. Tarasenko, T.** (2016). Volonters`ka diyal`nist` yak priory`tet derzhavnoyi molodizhnoyi polity`ky` v Ukrayini. *Mexanizmy` derzhavnogo upravlinnya. Derzhavne upravlinnya ta misceve samovryaduvannya*. Vy`p. 2. S. 121-129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_17 [in Ukrainian].
- 18. Yurchenko, O.V.**, (2014). Volonters`ka diyal`nist`: odna iz skladovy`x profesijnoyi pidgotovky` majbutnix pedagogiv. *Problemy` rozvy`tku sociologichnoyi teoriyi. Social`ni procesy` v Ukrayini*. Ky`yiv, 526-529 [in Ukrainian].

Омельченко М.С., Кузнецова Т.Г. Развитие инклюзивной компетентности коррекционных педагогов в волонтерской работе по психолого-педагогическому сопровождению детей с психофизическими особенностями.

Цель исследования: предоставление практического опыта формирования инклюзивной компетентности

студентов-волонтеров «Волонтерского ресурсного центра инклюзии и психолого-педагогической поддержки детей с психофизическими особенностями», функционирующего на базе факультета специального образования ДВНЗ «Донбасский государственный педагогический университет». Процедура исследования. Проанализированы современные научные труды по проблемам приобщения к волонтерской работы в сфере инклюзивного образования коррекционных педагогов. Представлены результаты исследования развития инклюзивной компетентности у будущих коррекционных педагогов, приобщенных к волонтерской работы: показатели, содержание работы по развитию и совершенствованию на разных этапах волонтерской подготовки, трудности, с которыми пришлось столкнуться. Авторами статьи определено, что волонтерская работа значительно способствует развитию инклюзивной компетентности будущих коррекционных педагогов.

Ключевые слова: волонтерская деятельность, волонтерская подготовка, дети с психофизическими особенностями, инклюзивная компетентность, коррекционный педагог, психолого-педагогическое сопровождение.

Omelchenko M. S., Kuznetsova T. H. Development of Inclusive Competence of Correctional Educators in Volunteer Work on Psychological-Pedagogical Support of Children with Psychophysical Peculiarities.

The purpose of the study. This article is devoted to the coverage of practical experience in the formation of inclusive competence in students-volunteers of the "Volunteer Resource Center for Inclusion and Psychological-Pedagogical Support of Children with Psychophysical Disabilities", which operates on the basis of the Faculty of Special Education of the SHEI "Donbas State Pedagogical University". **The techniques of the study.** Modern scientific achievements on the issue of the involvement of correctional educators in volunteer work in the field of inclusive education are analyzed. The concept and components of inclusive competence, peculiarities of its formation in students of pedagogical specialties are considered. The results of the study of the development of inclusive competence in future correctional educators involved in volunteer work are highlighted: the indicators, the content of work on development and improvement at different stages of the volunteer training, the difficulties the authors have had to face. **The results of the study.** After six months of activity of the "Volunteer Resource Center for Inclusion and Psychological-Pedagogical Support for Children with Psychophysical Disabilities", a re-survey was conducted, which was joined by those students who did not pass the low level of inclusive competence and those who refused volunteer work. It was noted that no student involved in volunteer work showed a high level of inclusive competence. At the same time, it can be argued that volunteer work has a significant impact on the development of inclusive competence of future correctional educators. **The conclusions.** It should be noted that the involvement of students in volunteer work in the field of psychological-pedagogical assistance to children with psychophysical disabilities, the optimal combination of active teaching methods, and applied application of acquired competences not only have a strong impact on the development of inclusive competence of future correctional educators but also significantly increase other professional competences – psychological, professional, individual, personal. In the authors' opinion, this scientific problem can be covered in the scientific-research work of further activities of the "Volunteer Resource Center for Inclusion and Psychological-Pedagogical Support for Children with Psychophysical Disabilities".

Keywords: volunteer activity, volunteer training, children with psychophysical disabilities, inclusive competence, correctional educator, psychological-pedagogical support.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.40.13

УДК 378. 014. 24 : 316.454.4

M. Sheremet
fkpp@npu.edu.ua
orcid.org/ 0000-0003-1437-3820

D. Suprun
darya7@ukr.net
orcid.org/ 0000-0003-4725-094X

ACADEMIC MOBILITY PERSPECTIVE IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL INTERNATIONALIZATION IN THE FIELD OF SPECIAL EDUCATION

У статті розглядаються сучасні тенденції освіти спеціальних психологів у контексті професійної інтернаціоналізації. Уточнено визначення понять «інтернаціоналізація вищої освіти», «міжнародна мобільність»